

1

Казки

Усі, хто знав Беньяміна Овіча, — а особливо ми, хто знали його досить добре, щоб звати просто «Беньї», — у глибині душі відчували, що він не з тих, чие життя матиме щасливий кінець.

Утім, ми все-таки сподівалися. Господи, як же ми сподівалися! Наївні мрії — це остання оборонна лінія любові, і тому ми завжди намагаємося переконати себе, що жодні страшні трагедії не спіткають тих, кого ми любимо, і що рідні нам люди уникнуть визначеної їм долі. Заради них ми мріємо про вічне життя, прагнемо мати суперсили й хочемо створити машину часу. Ми сподіваємося. Господи, як же ми сподіваємося.

Але правда в тім, що казки про таких хлопців, як Беньї, рідко завершуються в їхній старості. Такі хлопці не мають довгої історії та не зустрічають спокійну смерть у будинку для літніх, поклавши голову на м'які подушки.

Такі хлопці, як Беньї, помирають молодими. І смерть їхня жорстока.

2

Бурі

«Не ускладнюй». Звична порада — як у хокеї, так і в житті. Не ускладнюй усе більше, ніж потрібно, не думай забагато, а краще — взагалі не думай. Мабуть, ці слова мали б стосуватися й цієї історії, бо її варто було б розповісти швидко: ось вона щойно починається — і вже за якихось два тижні завершується. Та що за цей час може статись у двох хокейних містах? Зрозуміло, що не так уже й багато.

Або — усе.

Проблема як у хокеї, так і в житті полягає в тому, що прості миті є рідкістю. Усе інше — боротьба. Ця історія почалася не сьогодні, а триває вже два роки, відколи звідси поїхала Майя Андерссон. Вона залишила Бйорнстад і рушила на південь, минувши дорогою Гед. Ці два містечка серед лісів розташовані так близько одне до одного й так далеко від інших, що від'їзд звідси сприймається за еміграцію. Одного дня Майя заспіває про те, що люди, які зростають серед такого відлюддя, в душі, можливо, є ще відлюднішими, і в цьому, мабуть, буде перебільшення і применшення водночас — як і в усьому, що про нас говорять. Але якщо ви приїдете сюди й випадково опинитесь в пабі «Хутро», і якщо не втрапите в халепу, запитавши здуру «А скільки вам років?» чи попросивши якусь нещасну скибку лимона до напою, тоді, можливо, Рамона, яка стоїть там на барі, скаже вам дещо важливе: «У наших лісах люди залежать одне

від одного більше, ніж у великих містах. Тут усі пов'язані, хочеться нам цього чи ні, пов'язані так міцно, що коли якийсь паскудник надто різко повернеться уві сні, то на протилежному боці з іншого паскудника злетить сорочка».

Хочете зрозуміти, що це за місце? Тоді ви повинні зрозуміти його зв'язки — як тут усе й усі поєднуються невидимими ниточками взаємин, і відданості, і провини: льодова арена й фабрика, хокейна команда і політики, місце в рейтингу і гроші, спорт і робочі місця, друзі дитинства й товариші по команді, сусіди і колеги, і сім'ї. Через це людям довелося залежати одне від одного й виживати, і через це ми скоїли одне одному страшні злочини. Рамона не буде розповідати вам усього, ніхто не стане цього робити — але ж вам хочеться зрозуміти? Зрозуміти по-справжньому. Тоді ви повинні знати, як до цього дійшло.

Два з половиною роки тому взимку на вечірці Майю зґвалтував Кевін Ердаль — найкращий хокеїст, якого колись знали в цих краях. Звісно, тепер уже ніхто не вимовляє слова «зґвалтування» — про це кажуть «скандал», або «те, що тоді сталося», чи «ну, ви розумієте...». Усім соромно, ніхто таке не забуде. Низка подій, початком яких була та вечірка, врешті повпливала на політичні рішення й відвела фінансування від одного міста, направивши гроші до іншого. А це вже призвело до весни й літа страшної зради, потім — до осені ненависті та зими насильства. Почалося з бійки на льодовій арені, а закінчилося мало не війною на вулицях, коли чоловіки в чорних куртках, яких поліція називає «хуліганями», а в Бйорнстаді всі знають як «Групу», напали на своїх ворогів у Геді, а гедівські чоловіки у відповідь підпалили паб «Хутро». Прагнучи помститися, «Група» втратила в автомобільній аварії Відара — хлопця, якого вони любили понад усе. Це стало кульмінацією, остаточним наслідком довгих років ворогування, цього ніхто вже не міг витримати. Відара поховали, двоє чоловіків із Геда опинилися у в'язниці, між хуліганями й між містами настало перемир'я. Відтоді воно так-сяк трималося, але тепер із кожним днем стає дедалі хиткішим.

Кевін з батьками переїхали, вони вже ніколи не повернуться, цього їм ніхто не дозволить. Бйорнстад зробив усе можливе, щоб стерти спогади про Кевіна, і хоч цього ніхто вголос не визнає, але місту стало значно легше, коли Майя теж спакувала валізу. Вона переїхала до самої столиці, почала навчання в музичному училищі, майже стала іншою людиною, тож усі, хто залишився в місті, могли все рідше згадувати про «скандал», аж поки не почало здаватися, що його ніколи й не було.

Беньї Овіч, колись найкращий друг Кевіна, також зібрав сумку. Набагато меншу, ніж у Майї, зате вирушив він значно далі; вона знала, куди їхала, а він просто поїхав геть. Вона шукала відповідей у світлі, він — у темряві, вона — в мистецтві, він — на дні попелища, але ні йому, ні їй нічого не вдалося.

Там, звідки вони поїхали, залишився клуб «Бйорнстад-Хокей», який став занепадати, і місто, яке завжди мало неймовірні мрії, але тепер там мало хто мав сили мріяти. Петер Андерссон, тато Майї, пішов з посади спортивного директора й покинув хокей. Спонсори позникали, місцева влада навіть заговорила про те, що треба закрити клуб і перенаправити фінансування й дотації в «Гед-Хокей». Лише в останню мить Бйорнстад було врятовано — завдяки новому фінансуванню та впертим місцевим бізнесменам. Новий іноземний власник фабрики розцінював клуб як важіль впливу, щоби його прийняла місцева громада, а політик-опортуніст Річард Тео побачив у цьому свій шанс здобути голоси, і таким чином саме вчасно з'явилося достатньо капіталу, щоб не допустити занепаду клубу. Тоді ж узялися замінити старих членів правління, відбулися зустрічі, присвячені «бренду» клубу, і скоро можна було з гордістю презентувати абсолютно нові «ціннісні напрацювання». Усім розіслали брошури із закликом: «Бути спонсором "Бйорнстад-Хокею" — не лише легко, але й правильно!». Отак, усупереч обставинам, вдалося все змінити — спершу на льодовій арені, а потім і за її межами. Тренерка «Бйорнстаду» Елісабет Цаккель претендувала на посаду в більшому клубі, але те місце отримав тренер «Геда». Він поїхав із цих лісів, забравши з собою найкращих гедівських гравців. Гед раптом залишився без лідера і за якийсь

час теж опинився на дні ями інтриг та боротьби за владу, що, зрозуміло, стається з усіма клубами в подібних ситуаціях. Тим часом Цаккель у Бйорнстаді створила нову команду, призначила хлопця, якого звали Бубу, помічником тренера й збрала банду гравців на чолі з шістнадцятирічним Аматою. Зараз Аматою вісімнадцять, він, безумовно, найбільша зірка в цілому містечку і має такий талант до гри, що всю минулу зиму ходили чутки, що Амаат пройде відбір до НХЛ і стане профі в Північній Америці. Упродовж останнього сезону в кожному матчі за ним була перевага, поки навесні він не травмувався, але якби цього не сталося, то «Бйорнстад» здобув би перемогу у своєму дивізіоні й піднявся б іще вище, у цьому ніхто в місті не сумнівався. Якби Геду якимось дивом не вдалося набрати очки в останніх матчах, вони виявилися б останніми і вилетіли б.

Отак усе, що здавалося абсолютно неправдоподібним тоді, коли Майя і Беньї покидали це місто, через два роки виявилось лише питанням часу: зелене місто прямувало нагору, а червоне — вниз. Тепер Бйорнстад мало не щомісяця знаходить нових спонсорів, а в Геді їх усе менше, льодова арена Бйорнстада щойно відремонтована, а в Геді ледве тримається дах. Найбільші роботодавці в Бйорнстаді — фабрика й крамниця — знову наймають працівників. Найбільший роботодавець у Геді — лікарня — щороку скорочує робочі місця. Тепер гроші має Бйорнстад, тут є робочі місця, і ми — переможці.

Ви хочете це зрозуміти? Тоді треба розуміти: йдеться про дещо більше за те, що на карті. Згори ми, мабуть, виглядаємо як два звичайні містечка серед лісів, а хтось навіть скаже — як села; і єдине, що насправді розділяє Бйорнстад і Гед, — звивиста дорога поміж дерев. З вигляду й не скажеш, що вона довга, але можна швидко впевнитися, що прогулянка не буде легкою, якщо побувати тут і пройти шлях при мінусовій температурі й зустрічному вітрі — а інших температур і вітрів тут не буває. Ми ненавидимо Гед, Гед ненавидить нас, і навіть якщо ми виграємо всі хокейні матчі за весь сезон, але програємо в одному єдиному проти них, нам здаватиметься, що це втрачений рік. Нам мало того, що наші справи йдуть добре, нам треба, щоб

у них усе летіло під три чорти — отоді можна по-справжньому радіти. Бйорнстад грає в зелених футболках з ведмедем, а Гед — у червоних із биком, усе просто, але через кольори складно сказати, де закінчуються проблеми хокею і починаються інші. У Бйорнстаді немає жодної пофарбованої в червоний колір огорожі, а в Геді — жодної зеленої, і неважливо, чи власник будинку цікавиться хокеєм, просто ніхто вже не знає: це хокейні клуби взяли собі кольори з огорож чи навпаки? Це ненависть породила клуби чи клуби породили ненависть? Що ж, ви хочете розуміти хокейні міста? Тоді вам слід зрозуміти, що спорт — це щось значно більше, ніж просто спорт.

Ви хочете зрозуміти людей? По-справжньому зрозуміти? Тоді вам треба знати, що вже зовсім скоро жажливе стихійне лихо зруйнує те, що ми любимо. Нам, може, й випало жити в хокейних містах, але перш за все ми — лісовий народ. Довкруг нас дерева, скелі й ґрунти, які тисячі років бачили появу і зникнення видів, ми можемо вдавати з себе великих і сильних, але нам не до снаги боротися з цією землею. Одного дня тут може здійснитися вітер, а вже вночі здаватиметься, що він ніколи не стихне.

Майя почне співати про нас — про тих, хто живе серед відлюддя і носить його всередині. Майя заспіває про те, що край, де вона виросла, визначають трагедії — ті, які нас спіткали, і ті, в яких ми самі винні. Заспіває про цю осінь, коли ліси щосили напіратимуть на нас. Заспіває, що кожна громада — це сума вибору, зробленого людьми, і що до кінця нас тримає вкупі одне — наші історії. Вона заспіває:

Усе почалося з бурі

Це найгірше, що траплялося з містечком за ціле покоління. Що ж, можливо, ми кажемо так про кожну бурю, але цієї ні з чим не порівняти. Казали, що цього року сніг випаде пізно, але вітри будуть ранні. Серпень закінчується задушливою зловісною спекою, а тоді, на зміні місяців, осінь стукає у двері й температура переходить у вільне падіння. Природа стає

непередбачуваною й агресивною, першими це відчувають собаки й мисливці, а потім і всі інші. Ми завважуємо попередження, але буря налітає з такою силою, що нам однаково захоплює подих. Буря викорчовує ліс і гасить небо, накидається на наші будинки й міста, наче дорослий чоловік, який б'є дитину. Вигинаються стовбури древніх дерев, і ті, що були непохитні, як валуни, раптом виявляються не міцнішими, ніж травинки під підошвою; вітрюган так гуде у вухах, що люди лиш бачать, як повалюються дерева, навіть не чуючи тріскоту. У містах на будинках розхитуються з кріплень металеві пластини й черепиця, вітер щосили жбурляє ними в повітрі, ніби гострими снарядами, які чигають на того, хто лиш намагається дістатися додому. Ліс падає на дороги, ще трохи — і вже не вдасться ні доїхати сюди, ні вибратися звідси, падають опори електроліній і залишають міста сліпими серед ночі, а мобільні телефони працюють лиш де-не-де. Кожен, кому вдається вийти на зв'язок із рідними, кричить у телефон одне: «Залишайтеся вдома, залишайтеся вдома!».

І в цей час у невеликому авто об'їзними дорогами з Бйорнстада їде охоплений панікою молодий чоловік. Йому треба дістатися в Гед, до лікарні. Він не мав відваги вийти з будинку, але й залишатися там не наважився. З ним в автомобілі сидить вагітна дружина, їй час народжувати, буря навколо чи ні. Чоловік молиться Богу, як атеїсти в окопах, жінка скрикує, коли дерево нещадно повалюється на капот, прогинаючи залізо з такою силою, аж її відкидає до вікна. І ніхто їх не чує.